

Richtlijn gebruik generatieve artificial intelligence (GAI)

De opkomst van generatieve artificial intelligence (GAI) is aanleiding voor het Letterenfonds om een richtlijn op te stellen rondom het gebruik van GAI. GAI-ontwikkeling is volop gaande en het Letterenfonds wil door middel van dit beleid duidelijkheid scheppen voor het gebruik van GAI in fondsprocessen. In dit document is te vinden hoe aanvragers, adviseurs en medewerkers mogen omgaan met GAI.

Dit beleid is specifiek van toepassing op het gebruik van GAI en niet op andere soorten taak-specifieke AI, gericht op analyse van bestaande data. Ook oudere hulpmiddelen bij schrijven die al voor de opkomst van GAI bestonden vallen niet binnen dit beleid. Generatieve AI is een vorm van artificial intelligence die in staat is content te genereren (tekst, beeld, code, geluid, etc.) op basis van bestaande data ¹. Voor uitsluitend deze vorm van AI zijn deze richtlijnen bedoeld. Er is GAI-beleid opgesteld voor drie verschillende doelgroepen van het Letterenfonds:

1. Aanvragers;
2. leden van de Raad van Advies en externe adviseurs, en ZZP-ers binnen het werk dat ze voor het Letterenfonds uitvoeren, en
3. medewerkers van het Letterenfonds-medewerkers (inclusief RvT leden).

Deze doelgroepen hebben een relatie met het Letterenfonds waarbij de (vertrouwelijke) verwerking van data een rol speelt. Voor alle doelgroepen is transparantie in gebruik van GAI essentieel. Daarnaast zijn er voor elke doelgroep ethische en praktische vraagstukken rondom de toepassing van GAI. Bij de leden van de Raad van Advies en externe adviseurs wegen de risico's voor het gebruik van GAI binnen de context van het Letterenfonds nog zwaarder dan voor de andere doelgroepen, omdat zij direct bijdragen aan de oordeelsvorming over subsidieaanvragen en deze (onderbouwing van de) oordeelsvorming juridische consequenties heeft uit naam van het Letterenfonds. In de Richtlijn staat het gebruik van GAI bij het schrijven van *subsidieaanvragen* centraal. Die subsidieaanvragen kunnen (vertaald) literair werk betreffen of projecten. In de Richtlijn staat niet het oorspronkelijk of vertaald literair werk waar de aanvraag betrekking op heeft; ten tijde van de subsidieaanvraag moet dat werk immers nog ontstaan. Dat laat onverlet dat het gebruik van GAI bij het maken van oorspronkelijk literair werk of bij vertalingen evenzeer aandacht verdient.

Het Letterenfonds draagt bij aan een belezen en creatieve samenleving, waarin de rol van de literatuur en van literaire makers wordt versterkt, van schrijvers tot vertalers, van spoken word makers tot tekenaars en illustratoren. Het verstrekt subsidies om de kwaliteit, diversiteit en verspreiding van de Nederlandse literatuur in

¹ 1 Definitie Rijksoverheid: "Generatieve AI is een vorm van kunstmatige intelligentie die in staat is om tekst, audio, afbeeldingen, computercode en video's te creëren. In tegenstelling tot taakspecifieke AI die zich beperkt tot analyse van beschikbare data, richt generatieve AI zich op het creëren van nieuwe resultaten op basis van al beschikbare data." Definitie Rathenau: "De naam generatieve AI (GAI) verwijst naar AI-systemen die geautomatiseerd content kunnen maken, op verzoek van een gebruiker."

binnen- en buitenland te bevorderen. Kwaliteit, diversiteit, integriteit en openheid zijn daarbij onze kernwaarden en het fonds onderschrijft ook de [Fair Practice Code](#) en [de Code Diversiteit en Inclusie](#).

Vanuit deze kaders verhoudt het Letterenfonds zich tot het gebruik van GAI in oorspronkelijk of vertaald werk. Dat betekent voor ons dat (vertaald) literair werk als creatie door de mens de essentie vormt van wat het fonds ondersteunt.

Vanuit onze missie en vanuit de [Fair Practice Code](#) blijft het Modelcontract tussen schrijver/vertaler en uitgever een belangrijke voorwaarde voor het indienen van een subsidieaanvraag voor nieuw literair werk in boekvorm. Het fonds acht daarom goede (centrale) afspraken over gebruik van generatieve AI tussen uitgevers en auteurs/vertalers, zoals recent in Vlaanderen is gebeurd, als essentieel vertrekpunt. Het Letterenfonds waardeert de al steeds vaker in modelcontracten gesignaleerde toevoeging dat het nog te maken werk niet mag worden gebruikt voor tekst- of datamining. Vanzelfsprekend hecht het Letterenfonds bij creatie en exploitatie van literair werk zeer aan naleving van de copyright-regels en (inter)nationale wetgeving op dit terrein.

Ook met deze drievoudige Richtlijn wil het Letterenfonds transparantie bieden over zijn werkprocessen: waaronder hoe hij zelf in al zijn interne geledingen met GAI omgaat. Daarbij kunnen aanvragers blijven rekenen op de gepaste vertrouwelijkheid die hun aanvragen en artistieke plannen omringt. Omgekeerd blijven we van aanvragers ook transparantie verwachten over hun werkproces, al of niet met GAI. Die transparantie helpt ons ook kennis te nemen van nieuwe ontwikkelingen. Het fonds wil bovendien ervaring opdoen in het verantwoord gebruik van GAI, want een Richtlijn is niet het juiste instrument om ge- en verbodsbepalingen op te nemen die voorwaarden aan een subsidieaanvraag stellen. Dat kan het fonds alleen in subsidieregelingen en algemeen subsidiereglement opnemen. Het fonds wil daarom samen met de sector ervaringen opdoen met subsidieaanvragen die met GAI zijn samengesteld alvorens tot eventuele nadere beperkende bepalingen te komen.

We beseffen dat de ontwikkelingen in GAI, met name buiten de literaire sector, snel gaan en dat deze Richtlijn over enige tijd wellicht weer aanpassingen behoeft.

1. Richtlijn aanvragers

Het gebruik van GAI is niet uitgesloten voor aanvragers bij het schrijven van een subsidieaanvraag, mits dit verantwoord gebeurt. Hiervoor gelden de onderstaande richtlijnen. **Deze richtlijnen beperken zich tot het schrijven van de aanvraag.** Voor het gebruik van GAI in onderzoek waarvoor subsidie wordt aangevraagd, verwijst het Letterenfonds naar de [Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit](#) en de [Europese richtlijnen voor het verantwoord gebruik van GAI in onderzoek](#).

1. *Aanvragers zijn altijd eindverantwoordelijk voor de inhoud van de aanvraag.* Het gebruik van GAI brengt het risico van onbedoelde fouten, plagiaat of foutieve bronvermelding met zich mee.
2. *Generatieve AI-modellen zijn geen auteurs of coauteurs.* De aanvragers, oftewel de auteurs van de aanvraag, dienen de door GAI gegenereerde output te controleren op correctheid, bias, integriteit en compleetheid. Om dit effectief te kunnen doen, moeten de aanvragers rekening houden met de beperkingen van GAI, zoals het risico op modelbias, plagiaat en incomplete, verzonden en/of foutieve output.
3. *Aanvragers dienen rekening te houden met de risico's van het gebruik van GAI met betrekking tot het delen van vertrouwelijke informatie, zoals persoonsgegevens en intellectueel eigendom.* Input voor een GAI-applicatie, waaronder tekst, data en prompts, kan door een GAI-applicatie worden opgeslagen en hergebruikt voor andere doeleinden, zoals het verbeteren van het onderliggende taalmodel of de chat-functionaliteit. Via deze weg kan vertrouwelijke informatie terechtkomen bij andere gebruikers van GAI. Om deze reden raadt het Letterenfonds het af om vertrouwelijke informatie in te voeren in een GAI-applicatie.
4. *Aanvragers dienen bij het gebruik van GAI de (inter)nationale wetgeving en richtlijnen te respecteren, evenals de Algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijnen voor gebruik GAI van het Letterenfonds.*
5. *Aanvragers dienen transparant te zijn over het gebruik van GAI bij het schrijven van de aanvraag.* Indien GAI gebruikt wordt als bron binnen de aanvraag dient dat vermeld te worden in de bronvermelding van de aanvraag.
6. *Het gebruik van GAI is geheel voor risico van de aanvrager.* De aanvrager is zelf verantwoordelijk en aansprakelijk voor eventuele inbreuken op rechten van derden of schendingen van toepasselijke wet- en regelgeving die voortvloeien uit het gebruik van GAI.
7. *De aanvrager vrijwaart het fonds voor eventuele aanspraken van derden die voortvloeien uit het gebruik van AI.*

2. Richtlijn leden van Raad van Advies en externe adviseurs

De inhoudelijke beoordeling van ingediende subsidieaanvragen bij het Letterenfonds worden beoordeeld door onafhankelijke adviescommissies. Deze worden

samengesteld uit deskundigen op verschillende vakgebieden (de adviseurs). **Het gebruik van GAI is volledig uitgesloten bij de beoordeling van een aanvraag.**

De uitsluiting van GAI voor gebruik door adviseurs volgt uit de geheimhoudingsverplichting (artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 1:4 van het [huishoudelijk reglement van het Letterenfonds](#)). Beoordelaars zijn verplicht tot geheimhouding van alle gegevens met een vertrouwelijk karakter die zij in het kader van de uitvoering van hun werkzaamheden voor het Letterenfonds verkrijgen.

De reden voor uitsluiting van het gebruik van GAI door adviseurs van het Letterenfonds is meerledig:

1. De inhoud van een aanvraag (inclusief alle bijlagen) vormt vertrouwelijke informatie. Het invoeren van informatie uit aanvragen in een GAI-applicatie levert een schending op van de geheimhoudingsverplichting. Dit omdat informatie die wordt ingevoerd in een GAI-applicatie doorgaans onderdeel wordt van de trainingsdata op basis waarvan de GAI-applicatie verder ontwikkeld wordt.
2. Daarnaast rust op het Letterenfonds de zogenoemde “vergewisplicht” (artikel 3:9 van de Algemene wet bestuursrecht). Deze vergewisplicht houdt in dat het Letterenfonds zich ervan dient te vergewissen dat het onderzoek dat door een adviseur is verricht op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden. Het gebruik van GAI bemoeilijkt dit onderzoek, doordat vaak niet kan worden achterhaald op welke wijze GAI is gebruikt en welke invloed de output van GAI heeft gehad op het advies van een adviseur.
3. Het gebruik van AI bij de beoordeling kwalificeert - mede in het licht van de Europese AI Act - als een hoog risico toepassing. Een dergelijk gebruik zou onderworpen zijn aan een risicobeoordeling of Impact assessment van dit gebruik door het Letterenfonds. Hieraan kan het Letterenfonds nu niet voldoen.
4. Het gebruik van GAI kent bovendien nog andere belangrijke nadelen, zoals het risico op bias en incomplete, verzonnen en/of foutieve output. Door GAI uit te sluiten bij de beoordeling, wordt bevorderd dat de beoordeling van aanvragen op non-discrimatoire, transparante en onafhankelijke wijze plaatsvindt, zoals bedoeld in de Gedragscode Cultuurfondsen.

3. Richtlijn medewerkers

Ook voor medewerkers van het Letterenfonds (inclusief leden van de RvT) geldt dat de inhoud van een aanvraag (inclusief alle bijlagen) vertrouwelijke informatie vormt. De inhoud van een aanvraag mag daarom niet worden ingevoerd in een GAI-

[Richtlijn gebruik generatieve artificial intelligence \(GAI\)](#)

applicatie, in lijn met de geheimhoudingsverplichting. Voor werkzaamheden die geen vertrouwelijke (bedrijfs)informatie of persoonsgegevens betreffen, mogen medewerkers **alleen GAI-applicaties gebruiken die door het bestuur van het Letterenfonds zijn goedgekeurd en beschikbaar gesteld**.

Bij het gebruik van GAI-applicaties dient rekening te worden gehouden met normen voor kwaliteit, transparantie, integriteit, informatiebeveiliging, vertrouwelijkheid (waaronder *security-by-design en privacy-by-design*) en overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Het gebruik van niet door het Letterenfonds aangeboden applicaties (en eventueel aanvullende richtlijnen specifiek behorend bij de aangewezen AI-tool/applicatie) is daarom voor het werk binnen het Letterenfonds niet toegestaan.

Bij het gebruik van de door Letterenfonds aangeboden GAI-applicaties gelden de volgende richtlijnen:

1. Medewerkers van het Letterenfonds zijn eindverantwoordelijk voor de inhoud van hun werk. Letterenfonds-medewerkers dienen de door GAI gegenereerde output altijd te controleren en aan te passen op integriteit, correctheid en volledigheid. Om dit effectief te kunnen doen, moeten Letterenfonds-medewerkers zich bewust zijn van de beperkingen van GAI, zoals het risico op bias, plagiaat en incomplete, verzonden en/of foutieve output.
2. Het is vooralsnog niet toegestaan GAI te gebruiken in het beoordelingsproces, met uitzondering van gespecificeerde administratieve werkzaamheden. Een lijst hiervan wordt door het bestuur vastgesteld.
3. Het is niet toegestaan persoonsgegevens in te voeren in een GAI applicatie, tenzij er expliciet toestemming is gegeven door het MT/bestuur en de betrokken persoon.
4. Het is niet toegestaan vertrouwelijke bedrijfsinformatie in te voeren in een GAI applicatie.
5. Medewerkers van het Letterenfonds dienen transparant te zijn over het gebruik van GAI.
6. Het gebruik van GAI wordt jaarlijks geëvalueerd en vastgelegd in een rapportage.

Deze richtlijn treedt in werking op 20 juli 2026. Indien nodig, wordt deze richtlijn geactualiseerd en wordt de actuele richtlijn op de website van het Letterenfonds gepubliceerd.